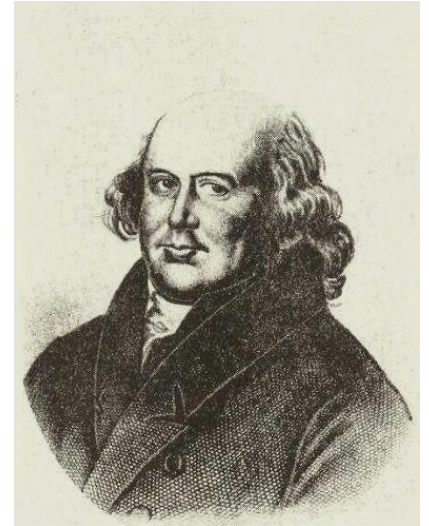

- 1 See aastal 81 võimule saanud Rooma keiser korrastas riigi rahandussüsteemi, tugevdades sellega majandust ning korraldas tulekahjus kannatada saanud Rooma linna taasülesehitamise. Samas kaasnes ta valitsemisega totalitaarseid jooni nagu isikukultus ja iseenda alaliseks tsensoriks nimetamine, millega ta teenis ära Senati pahameele ja türanni maine. Ta mõrvati aastal 96 õukondlaste poolt ja peale tema surma mõistis Senat ta mälestuse unustusse ja autorid nagu Tacitus, Plinius Noorem ja Suetonius kujutasid teda oma töödes julma ja paranoilise valitsejana, "halva keisrina", keda igati vastandati ta eelkäijale, "heale keisrile". **Kes?**
- 2 **Millise linna** vallutamise juures olevat olulist rolli mänginud selles linnas elav hoor nimega Rahab? Ta võttis ulu alla juutide maakuulajad ja varjas neid linnavahtide eest.
- 3 See Rheinland-Pfalzi liidumaal asuv 85 000 elanikuga linn on üks Saksamaa vanimaid linnu, rajatud juba e.m.a keltide poolt. Oli burgundide riigi keskuseks ja seega üheks põhiliseks „Nibelungide laulu“ sündmuspaigaks, 1122 sõlmiti seal kokkulepe paavsti ja keisri vahel, mis lõpetas investituuritüli; 1521 toimus seal Riigipäev, mis lõppes ediktiga, mis kuulutas Martin Lutheri lindpriiks, kui too keeldus oma vaadetest lahti ütlemast. **Mis linnast jutt?**
- 4 **Kes on pildil?** Selle Liivimaa Voltaire`iks“ (J. Eckardt) nimetatud mehe 1796.a ilmunud raamat Liivimaa talupoegade viletsast positsioonist äratas tähelepanu terves Euroopas ja andis tõuke ka läti ja eesti rahvuslike liikumiste juhtidele. Riia kesklinnas on temanimeline tänav.

- 5 Küsitav sündis 31. märtsil 1863. a Tallinnas baltisaksa aadliku perekonnas. 1912–1917 oli ta ka Venemaa riiginõukogu liige. Koos teiste lindpriiks kuulutatud Eesti mõisnikega vangistati 1918. a veebruaris ja viidi vangi Petrogradi Krestõ vanglasse. Sealt vabanes ta Bresti rahulepingu alusel järgmisel kuul. Ta tegutses Balti provintside Venemaast lahkulöömise ja Balti Hertsogiriigi loomise huvides, 1918. a novembris valiti ta Maanõukogu (Landesrat) esimeheks, aga lahkus detsembris Saksamaale Hannoveri. Suri 9. juulil 1939. a Potsdamis ning on maetud Haljala kalmistule perekonna rahulasse. 1902. kuni 1917. aastani oli ta Eestimaa Rüütelkonna viimane peamees. **Kes?**

6 **Mis riiki** valitses Victoria risti kavaler, „Šotimaa viimane kuningas“ ja „Kõigi maismaaloomade ja merekalade isand ...“? Vahepeal kandis ka üks suur järv tema nime. Huvitav fakt on see, et oma orkestrijuhiks soovis ta palgata harrastusdirigenti Edward Richard George Heath`i kui see Briti peaministri kohalt priiks sai.

7 **Keda nimetatakse** viimasel ajal PIIGS (ka Ansambel PIIGS, variatsioonidega PIGS, PIIGGS)? Eesti keeles on kasutatud nime PIHIK.

8 **Mis mundriga on tegu?** Vastuses võiks sisalduda riigi ja ameti nimi.

9 Ilfi ja Petrovi *Kuldvasikas* räägib Ostap Bender kuiva seaduse all ägavast Ameerikast tulnud turistidele, et puskarit võib ajada ka taburettidest, siis nimetatakse seda *taburetovkaks*. Eestis valmistati piiritust traditsiooniliselt kartulist, 1923.a ehitati aga katsetehas piirituse tootmiseks ühest muust looduslikust toorainest. Eesmärk oli saada sajast kilost toorainest 13 liitrit 95% piiritust. Tulemust kahjuks ei tea, aga **mis oli tooraine?**

10 **Millise firma logo** näete (eemaldatud on firma nimi)? Sellel on umbes 115 000 töötajat ja kontorid 130 riigis, sh Eestis (... Eesti AS). 2010.a võitis firma ühe 10-st Euroopa ettevõtluse auhinnast (*“Environmental Awareness Award”*).

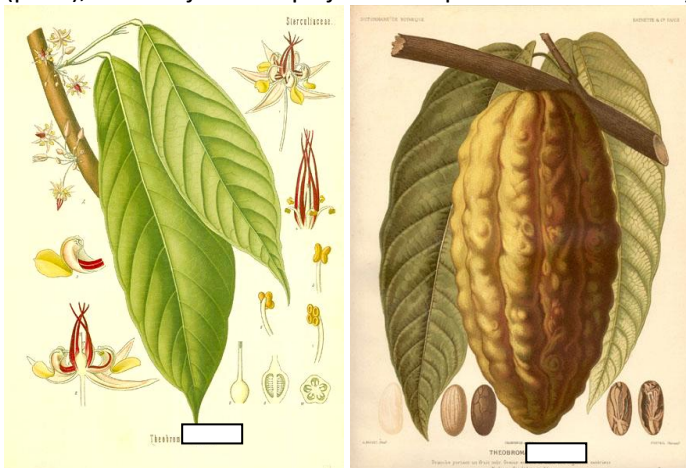
11

Küsitav on paljudele tundmatu taim, esmakuulmisel meenutab ehk hoopis üht teadusharu, kuid maailmas on neid 600 liiki. Tema sugulased on karusõraliste sugukonna liikmed. Nende seas on toidu-, ravi- ja ilutaimi, palvehelmeste jaoks puitu andvaid põõsaid, kütteks sobilikke ja isegi hallutsinogeense toimega liike, mida indiaanlased on kasutanud nuuskubaka koostises. Taim on eluvormilt põõsas, mis looduslikult kasvab Brasiilias. Toataimena on teda Eestis müüdnud alates 2005. aastast, eestikeelse nimetuse sai taim 2009. Ta õitseb rikkalikult kevadest sügiseni, ei kasva liiga suureks ega ole kasvatamise suhtes nõudlik, lepib nii päiksepaistelise kohaga kui ka sooja, 18–25-kraadise toatemperatuuriga. Teda saab kodus pistikutega paljundada. **Mis taim?**

12

Küsi me igihaljaste madalate **lehtpuude perekonda** haisupuuliste sugukonnast (lad *Theobroma*). Selle u 30 liiki on pärit Kesk- ja Lõuna-Ameerikast. Mõnel liigil on viljaliha söödav, majanduslikult tähtsaim on harilik ... (pildil), mida viljeldakse paljudel troopikamaadel. Selle viljade pikkus on kuni 30 cm.

13

Isandaks on nimetatud mingi piirkonna valitsejat mõisnikust direktorini. August Mälgu romaan kannab nime „Läänemere isandad“. Juhan Peegel on aga andnud nime „läänemere isand“ kalale, kelle ladinakeelne nimi on *Clupea harengus membras*. **Mis kalaga on tegemist?**

14

Küsi me õunasorti. Selle on aretanud Aleksander Siimon ja Kalju Kask Pollis. Aastal 1946 ristatud 'Liivi kuldrenett' × 'Wealthy'. Sort on tuntud (a-st 1975), kuid hetkel kehtivasse soovitussortimenti ei kuulu, registreerimiskatsed kestavad. Sügissort. Vili keskmine kuni suur, tõmpkooniline, märgatavad kandid üle vilja. Rohekaskollast põhivärvust katab päiksepoolsel küljel õrn triibuline puna. Viljaliha kollakasvalge, keskmise tihedusega, magushapu maitsega. Puu on tugeva kasvuga, moodustab ümmarguse võra. Hakkab varakult vilja kandma ja on saagikas. Talvekindlus keskmine. Õunasort sai ühe tuntud tegelase nime Eesti ajaloost. **Kelle nime?**

15

Zonkey, zebrinny, zebrula, zebrass, zedonk – kõik need nimed sobivad ühe hübriidlooma kohta. **Kelle järeltulija?**

16

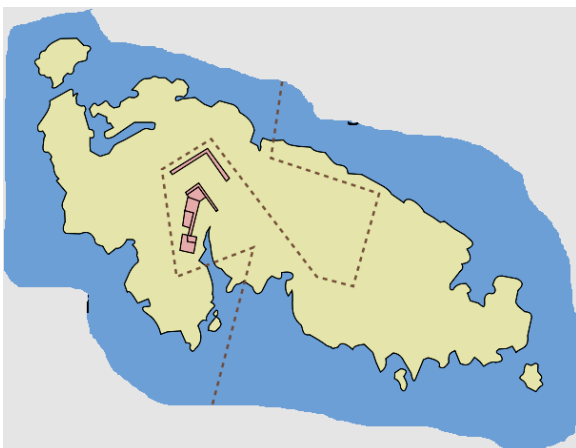
Küsime esmakordselt 1241 mainitud Lääne-Virumaa küla, kus asub kuni 1919. aastani Rehbinderite suguvõsale kuulunud rüütlimõis (vt pilti). Mõisas paikneb praegusel ajal erihooldekodu. Küla asub Tallinn-Narva raudteeliini ääres, omal ajal asus seal muuhulgas ka raudtee pooljaam. **Mis küla?**

17 **Miks** kannavad Venemaal ja teisteski slaavi maades mitmed jõed nime Šuja või Desna?

18 **Millise riigi kujutist näete?** (punkt asetseb pealinna kohal)

19

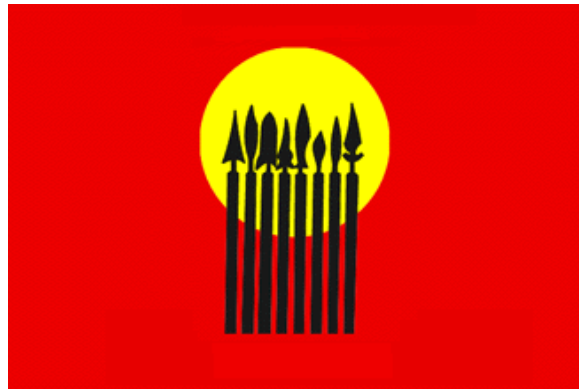

Umbes 3 ha suurune Märket on maailma väikseim meresaar, mis on jagatud kahe riigi vahel. **Milliste riikide?**

20 Ta sündis 1888 Virginia osariigis Winchesteris, suri 1957 Bostonis. Teda loetakse esimeseks isikuks, kes jõudis nii põhja- kui ka lõunapoolusele õhuteid pidi. Juhtis kokku viite USA Antarktika ekspeditsiooni ajavahemikus 1928-1956. Sai oma teenete eest oma eluajal USA Aumedali laureaadiks. **Kes?**

- 21 Lõppeva aasta augustis suri Lou Gehrigi tõppe (ALS'i) üks 1948 sündinud Briti ajaloolane. Tema peateoseks on 1995 inglise (ning 2007 eesti) keeles ilmunud „Pärast sõda. Euroopa ajalugu 1945. aastast“. Samuti oli ta aastast 1995 kuni surmani tema algatusel New Yorki ülikooli juurde asutatud Remarque'i Instituudi direktor. **Kes?**
- 22 Ilmselt ei ole kellegi jaoks eriliseks uudiseks, et lõppenud hooajal tuli Vormel-1 maailmameistriks sakslane Sebastian Vettel Red Bulli tiimist. Tiim ise baseerub Inglismaal Milton Keynesis, aga „esindab“ hoopis ühte teist riiki – seda, kus asub Red Bulli karastusjookide firma peakorter. **Millist riiki?**
- 23 Pildil on Cordillera rahva sümbol (mitteametlik vapp) ja lipp. Cordillera rahvad on Esindamata Rahvaste Organisatsiooni asutajaliikmed. Tegemist on saarlastega koguarvuga umbes 1,1 miljonit. Kui vastate, **millisel saarel nad elavad**, saate 2p, kui vastate vaid, millise riigi koosseisu nad kuuluvad, saate 1p.

24

Kes on pildil?

- 25 Küsitav sündis oma ema Õie Silla kolmanda lapsena Pärnu haiglas 11.06.1962.a kell seitse hommikul. „Ilus laps oli“, meenutab ema. Isaks oli Narva miilits Helmut. **Kelle elutee nii algas?**

- 26 Küsitav mälustandard töötati 20. sajandi viimastel aastatel välja Panasonicu, SanDiski ja Toshiba poolt kasutamiseks kaasaskantavates seadmetes. Oma tänaseni tuntud lühendi ja logo said nad hoopis teatavate ketastelt. Hetkel on tegemist erinevates elektroonikaseadmetes (fotoaparaadid, mp3-mängijad jne) väga suurel hulgal kasutatava mälutüübiga; tootmises kolme eri liiki nimetatud mälusid: standardsed (maht kuni 2 GB), ..HC (maht kuni 32 GB) ning ..XC (kuni 2 TB). Küsimuse kergendamiseks on lisatud ka üks pilt. **Mis mälutüüp?**

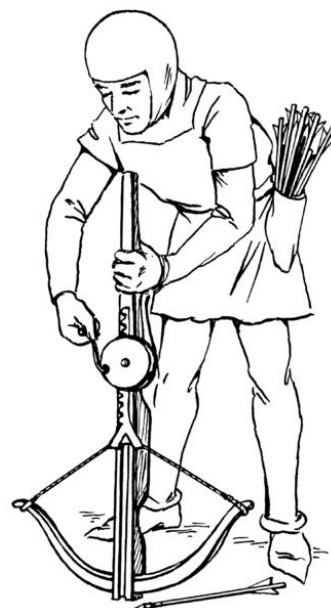

- 27 1781 avastas selle planeedi saksa päritolu inglise astronoom William Herchel ning nimetas oma avastuse kuningas George III auks Georgium Sidus – Georgi täht. Kuna väljaspool Inglismaas ei leidnud see nimi aga toetust, siis saksa astronoom Johann Elert Bode pakkus välja planeedile uue nime, mida kasutatakse tänini. **Millise nime?**

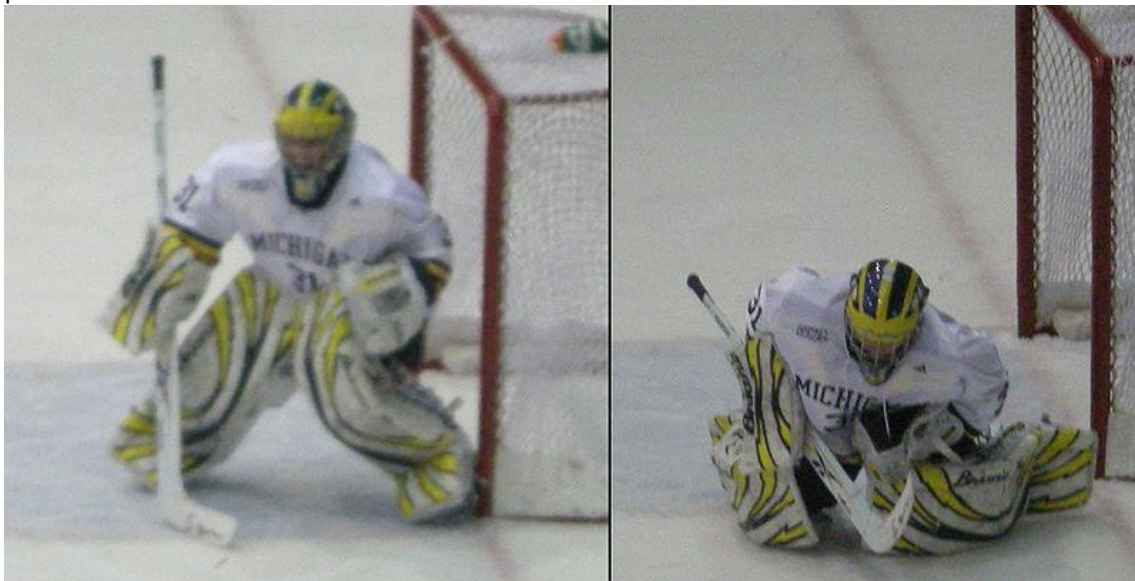
- 28 Selle lühendi taga peituvad kaks teineteisest täiesti erinevat autotootjat – üks neist on siinmail tuntud eeskätt Ida-Virumaal omal ajal laialt levinud bussidega, teine neist siin-seal samuti Nõukogude ajal liikunud sadulveokite poolest. **Küsimise tehaste ühist nime.**

- 29 Aparaat, mida rahvasuus tuntakse nime "pangaautomaat", kannab ametlikku ingliskeelset lühendit "ATM". Kui A ja M'i äraarvamine ei ole eriti keeruline (Automated machine, ehk siis automatiseeritud masin), siis **mida tähendab seal lühendis "T" täht?** See on otseselt seotud masina funktsiooniga ja eesti keeles kasutatakse selleks sama sõna - seega võiks meiega idee poolest sama lühendit kasutada.

- 30 Selle relva näol on põhimõtteliselt tegu ammu edasiarendatud versiooniga - ta oli suurem kui tavaline vibupüss ja tema "vibu" oli metallist. Tagantjärgi on hinnatud, et võimsamaid nende seast võisid täpsed olla isegi 900 meetri pealt ja osav laskur võis lasta välja kaks lasku minutis. Sellise riistapuu vinnastamiseks tavalisest inimjõust ei pruukinud piisata, sestap kasutati selleks vintsisüsteemi - kõrval näete pilti, kus laskur seda vinnastab. **Millise nimega (tuletatud ladinakeelsest ammu nimetusest) seda relva kutsutakse?**

- 31 Kes on see** raskekaalus (kuni 91 kg) võistelnud amatöörpoksi üks suuri staare: kolmekordne olümpiavõitja (1992-1996-2000), amatööride MMidelt 1985-1999 kuus kuld (üks neist tänu vastase diskvalifitseerimisele amatööristatuudiga vastuollu sattumise tõttu) ja üks hõbe (tal jäi finaalis poksimata, kuna kogu koondis loobus edasi osalemiseks protestina kohtunike tegevuse vastu, oma „finaalivastast“ võitis ta 2000 olümpial suure ülekaaluga). Mees lõpetaski karjääri amatöörina võitudekaotuste suhtega 362:21.
- 32** Andres Operi klubiotsingud viisid ta lõpuks Küprose kõrgliiga meeskonda AEK Larnaca FC-sse. Selles liigas pallivad aga veel kaks Eesti jalgpallurit, mõlemad meeskonnas AE Paphos. **Kes?**
- 33** Luis Monti on ainus pallur, kes on mänginud jalgpalli MM-i finaalmängus kahe erineva riigi eest. **Mis riike** on ta siis esindanud?
- 34** Küsitav 1954 sündinud suusahüppaja oli 1970. aastate keskel edukaim FIS-i võistluste mees – kuid samas ei eksisteerinud tol ajal maailma karikasarja. Lisaks kuulus Innsbrucki olümpiamängudel 1976 talle suure hüpemäe kuld ja väikese mäe pronks. **Kes?**
- 35** Jäähoki väravavahid kasutavad väravas seistes põhiliselt kolme stiili: ühte nimetatakse hübriid-stiiliks, kuhu on kokku kogutud teiste stiilide ratsionaalsemad võtted (Martin Brodeur, Jaroslav Halak, Tim Thomas, Miikka Kiprusoff, Ryan Miller jne.), teine on stand-up stiil, mille eredamateks esindajateks on Kanada omaaegne koondislane Bill Ranford ja legendaarne „Jake the Snake“ ehk Joseph Jacques Omer Plante. **Mis nime aga kannab** kolmas, tänapäeval kõige tavalisem stiil (pildil), mille värvikamateks esindajateks on Glenn Hall ja „Tony O“ ehk Anthony James Esposito? Sellele on nime andnud hoopis üks putukas.

36 J.F.Kennedy 1963.a suvel Lääne-Berliinis peetud kõnest on saanud kuulsaks väljend „Ich bin ein Berliner“. Kes oli see Pariisis surnud USA kodanik, kelle 1987.a ilmunud mälestusteraamat kannab pealkirja „Ich bin, Gott sei Dank, Berlinerin“ (Jumal tänatud, olen berliinlanna)?

37 Pildil on Vene Teatri näitlejanna Tatjana Jegoruškina, kes lõpetas 2006 kool-stuudio MHAT. Ta on mänginud nii Tallinna kui Moskva teatrilaval, kuid Eesti publikule on ta tuntud eelkõige ühe TV-seriaali järgi, kus ta kehastab Sannu uut silmarõõmu Oljat. Millises seriaalis?

38 Pildil olev Inglise näitleja pälvis esmalt suurt tähelepanu oma osalusega 1995. aastal valminud telefilmis „Uhkus ja eelarvamus“. Tema hilisemas filmograafias on sellised teosed kui „Inglise patsient“, „Armunud Shakespeare“, „Armastus on see“ jne. Kriitikute suurim heakskiit (sealhulgas Oscari nominatsioon ja BAFTA auhind parimale meespeaosalisele) tulid aga sel aastal koos osalemisega Tom Fordi filmis „Üksik mees“. Kes?

39 Selle aastaga saab läbi Eesti krooni ajastu. 1992.aastal kasutusele võetud rahaühik oli kaheksa rahatähest nominaali. 5-kroonisest kuni 500-krooniseni kujundas Vladimir Taiger. Kuid 1- ja 2-kroonise kujundas küsitav kunstnik. Eesti krooni kavandite võistlusel sai ta III auhinna. Ise kahjuks Eesti krooni sündi ei näinud. 16. II 1942 Valgamaal Hummulis sündinud graafik-maalikunstnik suri 30.XI 1990. Oli eesti graafikas üks esimesi rastro kasutajaid. Tuntud raamatukujundaja (nt. Jaan Krossi “Kolme katku vahel”, 1970). Kellest on jutt?

40 Mis pill? On olemas nii kolme- kui ka nelja paariskeelega keelpille.

41 Stockholmis resideerinud eestlastest kirjanike ja kultuuritegelaste seas oli küsitaval vaimuaristokraadi maine. Ta oli autoriteetne ja hinnatud nii kunstniku kui ka sõnaseadjana ja alati oodatud seltskonnategelane. Tema 90. sünnipäevaks kirjutatud Kalju Lepiku pühitsus lõpeb järgmiste ridadega:

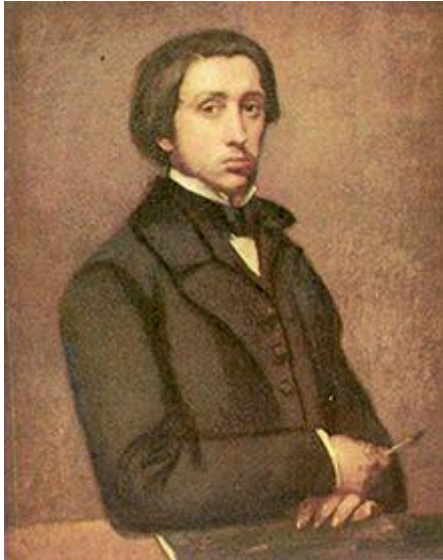
Kaardistada värvide maa.

Avastada valguse ja pimeduse jõgede algusallikad.

Joonistada sirgjoon lõpmatusse.

See on ... .. Kes?

42

Küsitav maalikunstnik, graafik ja kujur oli üks impressionismi peaesindajaid. Ta on tuntud ka selle poolest, et leiutas niinimetatud märja pastelli. See on tehnika, mille puhul peensusteni viimistletud pastellijoonistus kastetakse üle vee või piimaga. Selle tulemusena sulavad toonid kokku ning pilt tundub olevat maalitud. Pildil on tema autoportree aastast 1855 ja kuju *Hispaania tants*. Kes?

43

See flaami maalikunstnik (u. 1580 – 1666) sai tuntuks oma “muigel-sui” portreedega. Kelle maalid?

44

See arvuti rütmimäng sai alguse 2005.aastal. Seda sarja on arendanud sellised mängufirmad nagu Harmonix, Neversoft kui ka Vicarious Vision. Hoolimata kallist hinnast on mängu müüdnud tänaseks üle 25 miljoni ühiku. Oma mäng on selles sarjas sellistel rocki suurkujudel nagu Aerosmith, Metallica ja Van Halen. Sellest mängust on saanud alternatiiv karaokedele, see parandab rütmitunnet ja reaktsiooni kiirust. Millest on jutt?

45

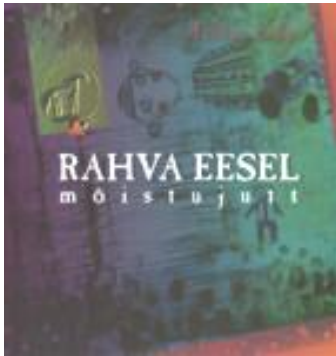
Kes on see mitmete Lähis-Ida ja Kesk-Aasia rahvaste naljandites esinev tegelane, keda üldiselt kujutatakse kas „targa narri“, vaimuliku või filosoofina? Tema lood on ilmunud ka Eesti keeles (1987, tõlge pärsia keelest, tõlkija Haljand Udam).

46 Elvis Presley edu taga seisis tema impressaario, kellel väidetavalt oli Elvisega leping, mille kohaselt ta teenis tolle edu pealt rohkem kui artist ise. Kuigi ta oli sündinud nime all Andreas Cornelis van Kuijk, võttis ta endale Ameerikas teise nime, mille all ta ka tuntuks sai, vahel kasutati ta kohta ka ainult hüüdnime, mis tuli talle omistatud auastmest maakaitseväes (militia). **Kes?**

47 Küsitav lauljanna (sündinud 1958 Los Angeleses) saavutas esmase tuntuse punkbändi *The Go-Gos* lauljana. Märksa edukamaks kujunes siiski tema soolokarjäär, USA-s saavutasid kas kuld- või platinaplaadi staatuse nii omanimeline debüütalbum (1986), *Heaven On Earth* (1987) ning *Runaway Horses* (1989); üksikuist hittidest võiks mainida pealkirju *La Luna*, *Heaven Is A Place On Earth*, *Leave A Light On*, *(We Want) The Same Thing*. Käesolevaks hetkeks on ta üllitanud 7 soloalbumit, millest viimane, *Voila* (2007) on prantsuskeelne. Viimased 15 aastat on ta elanud Prantsusmaal ja Inglismaal. **Kes?**

48 Raamat *Rahva eesel. Asinus vulgi* koosneb mitme rahva mõistujuttudest (12). Kirjastus SE & JS 2010, 64 lk. **Kes on selle koostanud?**

49 Kes on kaks vasakpoolseimat?

50 Selle 1960 sündinud ulmekirjaniku tuntumate teoste hulka kuuluvad romaanid „Tähetolm“, „Ameerika jumalad“ ja „Coraline“, koos Terry Pratchettiga tehtud „Head ended“ (kõik need on saadaval ka eestikeelseina) ning koomiksiseeria „The Sandman“. **Kellest jutt?**

Vastused

1	Domitianus
2	Jeeriko
3	Worms
4	Garlieb Merkel
5	Eduard von Dellingshausen
6	Uganda
7	Globaalselt problemaatilise finantsriskiga Lääne-Euroopa riigid (Portugal, Itaalia, Iirimaa, Kreeka, Hispaania)
8	Venemaa Föderatsiooni suursaadik
9	Turvas
10	A.P. Möller – Maersk Grupp, tavakasutuses enamasti lihtsalt Maersk
11	Justiitsia (<i>Justicia</i>)
12	Kakaopuu
13	Räim
14	Lembitu
15	Sebra ja eesli
16	Udriku
17	Vana-slaavi keeles vasak(poolne) ja parem(poolne) - lisajõed
18	Kolumbia
19	Soome ja Rootsi
20	Richard Evelyn Byrd
21	Tony Judt
22	Austria
23	Luzoni saar, Filipiinidel
24	Andrei Korobeinik (rate.ee looja)
25	Erika Salumäe

26	SD (Secure Digital)
27	Uraan
28	LIAZ (Libereci autotehas Tšehhimaal valmistatud sadulveokeid, Likino autobussitehas Moskva oblastis autobusse)
29	Teller
30	Arbalett
31	Felix Savon
32	Artur Kotenko, Ats Purje
33	1930 Argentiinat, 1934 Itaaliat
34	Karl Schnabl
35	<i>liblika</i> -stiil; „butterfly“
36	Marlene Dietrich
37	Eestlane ja venelane
38	Colin Firth
39	Urmas Ploomipuu
40	buzuki
41	Eduard Ole
42	Edgar Degas
43	Frans Hals
44	Guitar Hero
45	Nasreddin (mulla Nasreddin, hodža Nasreddin)
46	„Kolonel“ Thomas Andrew „Tom“ Parker
47	Belinda Carlisle
48	Laine Randjärv (Jänes)
49	Johannes Vares-Barbarus, Albert Kivikas
50	Neil Gaiman

Küsimuste autorid:

Lauri Naber
 Koit Nook
 Aare Olander
 Mati Räli
 Tenno Sivadi
 Matis Song
 Tõnu Talve